

PRÁVO

10. února 2023

RODINNÁ
HRA
VE
ŽDÁRU
NAD
SÁZAVOU

SANTINIHO ŠIFRA

Rodinná hra

ve Žďáru nad Sázavou

Foto PRAVO – Milan Malíček (6) a Petr Horník (3), Pavel Juráček

Poutní kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou

SANTINIHO ŠIFRA

Hra vrcholí ve Žďáru nad Sázavou

Sedmadvacátého září loňského roku uplynulo tři sta let od slavnostního vysvěcení poutního kostela svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou. A letos sedmého prosince uběhne tři sta let od smrti Jana Blažeje Santiniho-Aichela, tvůrce této stavby, českého architekta italského původu. Při té příležitosti vznikla venkovní rodinná hra s výmluvným názvem Santiniho šifra.

Hra je pro zájemce zdarma – potřebujete jen tužku a herní plán. Ten je možné stáhnout si a vytisknout na internetu (viz box). Lépe se však hraje s rozkládacím plánkem, který si bezplatně vyzvednete v turistických informačních centrech ve Žďáru nad Sázavou, Novém Městě na Moravě, Bystřici pod Pernštejnem či Nedvědicí.

My jsme jej získali v Muzeu nové generace v areálu žďárského zámku – v místní

expozici je mimochodem geniální architekt Santini-Aichel také připomenut.

Navzdory osudu

Z herního plánu se o Santinim-Aichelovi dozvídáme základní informace. Narodil se 3. února roku 1677 v Praze, jeho otec pocházel z Itálie a byl kameníkem. Jan Blažej se ovšem narodil s tělesnou vadou – byl

částečně ochrnutý a chromý. Byť se rovněž vyučil kameníkem, dílnu po otci přebrat nemohl. Studoval také malířství, ale svoji životní náplň našel v architektuře.

Jako mladík se vydal na tříletý vandr přes Rakousko do Říma, kde sbíral zkušenosti. Svoji první zakázku – stavbu konventu cisterciáckého kláštera ve Zbraslavi – získal v pouhých 23 letech. „V Čechách a na Moravě vytvořil více než osmdesát staveb,

Za barokním mostem se nachází areál žďárského zámku, kde sídlí i Muzeum nové generace.

Herní plán jsme rozevřeli i na Zelené hoře.

je považován za hlavního představitele barokní gotiky," dočítáme se v plánku. Když 7. prosince roku 1723 v Praze zemřel, bylo mu jen 46 let. Přesto stihl vytvořit dílo, jež přitahuje milovníky architektury, ale i záhad. Ve svých stavbách totiž uplatňoval nejen znalosti matematiky a geometrie, ale také nejrůznější symboly.

K oblíbě architekta nepochybně přispěl i román Miloše Urbana Santiniho jazyk, v roce 2011 zfilmovaný Českou televizí. Hlavní hrdina v něm pátrá po tajemných vzkazech zemřelého architekta a snaží se je rozluštit. Podobný úkol dnes čeká i nás.

Naši první zastávkou je obec Zvole, kam ze Žďáru přijíždíme autem za dvacet minut. Některé zastávky jsou od sebe jen pár mi-

Želvu v Obyčtově jsme si prohlédli, byť se Santinim nesouvisí, socha svatého Jana Nepomuckého v Ostrově nad Oslavou (vpravo) už je součástí hry.

Dolní hřbitov ve Žďáru nad Sázavou je rovněž dílem Santiniho-Aichela.

Výzdoba kostela na Zelené hoře

nut jízdy, třeba mezi Ostrovem nad Oslavou a Pohledem je ovšem vzdálenost 35 kilometrů. Dopravní prostředek je tak určitě výhodou, ne-li nutností přinejmenším pro ty, kdo chtějí vyluštit opravdu každou šifru.

Ve Zvoli nás plánek přivádí k baroknímu kostelu svatého Václava, jehož autorem je sám Santini-Aichel. Nejprve musíme spočítat rafičky na všech cifernících obou věží.

Při dalším úkolu je nutné obejít kostel dokola – na klíče jedněch vchodových dveří se totiž má nalézat květ a potřebujeme zjistit, kolik lístků je na něm vyvedeno.

Zastávka u márnice

Hra nás zavádí i na místa, kam bychom jako běžní turisté nejspíš nepřišli. Další za-

stávka je tak u šestiboké márnice na přilehlém hřbitově, jež je rovněž dílem Santiniho-Aichela. Tentokrát počítáme oblouky arkády.

Hra se odehrává stále v exteriéru, takže nehrozí, že bychom se někam nedostali a nemohli tak splnit úkol. Když v terénu zjistíme požadovaný údaj, nejčastěji se jedná o číslo, zapíšeme ho do rámečku. Číslům pak v šifrovací tabulce odpovídají písmena, po drobném luštění tak zapisujeme prvních pět písmen, počáteční slovo tajemného vzkazu. Úkoly zvládnou i děti, někdy možná s pomocí dospělých, díky šifrovací tabulce získáváme ovšem i my pocit, jako bychom odkrývali dávnou záhadu.

Odbočka k želvě

Po zhruba deseti minutách jízdy autem přijždeme do Bobrové a poté do Obyčtova. Součástí plánu jsou i tipy, kde zaparkovat, kudy přijet na kole nebo kam se vydat na výlet. Nechybějí ani zajímavosti daného místa. V Obyčtově si tak prohlédneme novodobou sochu želvy od Michala Olšiaka.

„Želva se nalézá i ve znaku obce. A želvu připomíná také půdorys místního kostela Navštívení Panny Marie,“ čteme v návodu. Právě kostel, jenž je inspirován dílem Santiniho-Aichela, je další herní zastávkou. Úkoly jsou opět originální – musíme pátrat po vitráži s motivy Desatera nebo prozkoumat kování branky vedoucí na hřbitov. Opět počítáme, zapisujeme a luštíme.

Jen pár minut jízdy pak zabere cesta do Ostrova nad Oslavou. „Budova bývalého

Kostel svatého Petra a Pavla v Bobrové, opět od Santiniho-Aichela, je také součástí hry.

Santiniho hostince ve tvaru W prochází dlouhodobou rekonstrukcí a leží u frekventované silnice, proto jsou dvě další indicie skryty na jiných místech," uvádí manuál.

Míříme proto k soše svatého Jana Nepomuckého v životní velikosti. Musíme spočítat hvězdy na jeho svatozáří a počet jejích cípů. Stačila drobná nepozornost a už jsme málem vyplnili do plánu špatné písmeno. Výsledkem pátrání v dané obci je ovšem vždy slovo – pokud se tak spletete v jednom písmenu, není chyba fatální a svůj omyl napравíte.

Pátrání na Zelené hoře

Další zastávka je v obci Pohled, která se nachází až u Havlíčkova Brodu, hra poté vrcholí ve Žďáru nad Sázavou, na Zelené hoře. Tam se nachází nejslavnější Santiniho stavba, kostel svatého Jana Nepomuckého. Ten je od roku 1994 na seznamu světových památek UNESCO a výšlap sem se vyplatí i proto, že v roce 2021 byla dokončena jeho tříletá rekonstrukce.

Za vznikem stavby stál žďárský opat Václav Vejmluva. Ten se rozhodl pro výstavbu poutního kostela poté, co byl roku 1719 otevřen hrob Jana Nepomuckého. V něm byl nalezen jeho domnělý neporušený jazyk, důkaz, že se jednalo o světce a mučedníka, jenž odmítl porušit zpovědní tajemství.

Nový kostel na Zelené hoře měl být oslavou právě Jana Nepomuckého, vznikl mezi lety 1720 a 1722 v podání architekta Santiniho-Aichela. Právě symbol červeného jazyka je ztvárněn i ve vrcholu kopule, a kdo bude pozorně pátrat, objeví vně i uvnitř stavby řadu dalších odkazů na svatého Jana.

Santiniho kostel svatého Václava ve Zvoli

Interiér kostela ve Zvoli

V roce 1972 vědecký průzkum odhalil, že onen domnělý jazyk byl ve skutečnosti částí mozku se sraženou krví. Na tajuplnosti to však příběhu nic neubírá, naopak. Čeká nás posledních pět úkolů. Díky plánu si všímáme detailů, které bychom jako běžní návštěvníci minuli bez povšimnutí, třeba nenápadné kovové hvězdy pod madlem dveří do sakristie.

Zábava na celý den

Když odhalíme poslední indicii a dáme dohromady vzkaz, už se začíná stmívat. Po-

kud splníte všechny úkoly, a ještě si třeba uděláte odbočku do okolí, čeká vás zábava bez přehánění na celý den. Na konci se navíc těšte na drobnou odměnu.

Stačí předat řešení průvodci kostela svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře nebo pracovníkovi infocentra žďárského zámku. Je ovšem vhodné předem si ověřit, že budou mít tyto instituce otevřeno. Tou největší odměnou je však dobrý pocit z toho, že se člověk podíval na zajímavá místa, prošel se, poučil a ještě se při tom pobavil.

Petr Svorník

- Hrací plánek je ke stažení na webu korunavysociny.cz/tematicke-vylety/santiniho-sifra.
- Zámek má otevřeno od úterý do neděle od 9 do 17 hodin. Více na zamekzdar.cz
- Areál kostela svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře je otevřený do 17 hodin. Vstup je zdarma.
- Komentované prohlídky kostela probíhají každý čtvrtek v 10 a ve 14 hodin, vstupné 150 Kč, snížené 90 Kč, rodinné 350 Kč.

Více na zelena-hora.cz